

JACQUES BERG

HAVSTAL FORUDE

Roman

JACQUES BERG

HAVSTAL FORUDE

Roman

JACQUES BERG

HAVSTAL FORUDE

roman

BoD

I

Hvor præsten ræser ud til den anden ende af øen for at tage pulsen på Karsken Bælgs bollespisere i Havstal. Et dobbeltmord i lokalradioen

II

Hvor den store forfatter er lammet af tvivl. Han står i fare for at drukne i den skabende kunstners eksistentielle problematik

III

Hvor en beskeden landsby får besøg af en fransk prinsesse. Mads Saddelmager følger slagets gang fra sin forhave. En prins af blodet kommer under mistanke

IV

Hvor handlingen truer med at gå i stå. Prinsessen bedømmer danskerne. Kongehuset, ja hele landet, står for fald. Foruden Gud Fader

V

Hvor doktor Hirn forklarer den menneskelige hjerne for Amtsavisen. Havstal er ikke helt så fredelig, som man skulle tro. Wasas knæ blander sig

VI

Hvor Jansens egen virkelighed sættes på prøve. Han får et godt råd. Men er han ikke allerede uden for rækkevidde?

VII

Hvor virkeligheden slår et sving ind i litteraturen. På det lille bryggeri høster forfatteren som han har sået

VIII

Hvor præsten får bortførelsen ind på livet. Der skal prædikes, men djævelen er på spil. Evas samvittighed får det dårligt

IX

Hvor en begravelse samler hele byen. Nogle følger mere med end andre. Eva slipper fri

X

Hvor Kamma er på ferie i Flensborg. Elvira spørger i baggrunden. Moleskin XXXII var alligevel for fristende. En genre skal fornys

XI

Hvor det lukkede rum gør verden større. Forfatterens vision, også kaldet præsen. En ny person dukker op på stranden

XII

Hvor vores lille ø tager livet som det kommer. Det er bare hyggeligt!

Epilog

Hvor præsten ræser ud til den anden ende af øen for at tage pulsen på Karsken Bælgs bollespisere i Havstal. Et dobbeltmord i lokalradioen.

Præsten speeder op efter svinget ved Sindinge Kro. Hun er igen kommet for sent af sted. Den hvide *MG 68* fræser forbi købmanden ... "hov, der skulle jeg have købt to flasker Putin champagne til i aften, nå, jeg når det nok på hjemvejen" ...

Herligt med frisk luft i kalechevognen! Olrik er vild med vintage biler. Hun driller ham lidt med dillen, men den hvide *MG* tager hun nu gerne i stedet for den gamle Polo med det gigtramte styretøj og et gabende hul i gulvet.

Med sine sprukne, men endnu lettere knasende røde lædersæder, med sit sorte sammenklappelige tag, kun lidt falmet, og ikke mindst med sit benzinforbrug, er cabriolet'en vild luksus. Vognens alder gør den dog først og fremmest til et kuriosum, forsvarer præsten sig mod en smånaven indre stemme.

Hun havde ventet, at nogle af hendes sognebørn ville hæveetøjenbryn, nårhunkom i sin *MG*. Menfolkbarover med små svagheder. Nogles øjne lyste af misundelse. Hun var halvt færing og havde sikkert i vuggegave fået lidt af den nordatlantiske form for galskab, fremkaldt af naturens storhed og sjælens ubodelige ensomhed.

Den galskab, der lige fra vikingetiden har gjort færingers "vilde". Den, der gør dem til geniale kunstnere eller bare almindeligt fordrukne og sindssyge.

Pastoren i Fregnerup på Pærø, landets andenlængste landsby, behøver ikke at føre sig frem som maler eller

digter, endsige stå og dingle foran alteret under indgangsbønnen.

Hun kan nøjes med at komme drønende i sin *MG*. Hun er dømt på forhånd, det er klart, men samtidig tilgivet. Danskernes tolerance er et fredet minefelt.

En københavnsk turist, der besøgte Fregnerup kirke, bemærkede til konen, at det nok var fordi, det var så langt ude på landet her, at de "kun kunne få en kvindelig præst". Det kunne så være endnu en grund til, at folk på stedet bar over med deres "vilde" præst.

En form for økuller, sagde nogle overbærende, bare lidt voldsommere end den på Pærø.

Når hun er i kjole og krave hjemmefra (det var nemmere end at stå og fægte bag alteret), står pingvindragten i en vis kontrast til bilens hvide, skinnende lak.

"Som en sort plet på en hvidkalket væg", havde kordegnen en dag forsøgt sig med. "Forbløffende elegant, et kunstværk i sig selv, i sort-hvid, om jeg så må sige".

Det måtte fjoget ikke, men han sagde det alligevel. Hvis han også var kommet i tanker om den rohrschachske prøve, havde han fået en over skinnebenet.

Præsten nøjedes med at sende ham et overdrevent ironisk smil, der betød sådan noget som "Klap i makker, du vrøvler som sædvanlig!" og undlod ellers at kommentere hans kunstneriske dybsindigheder.

Alfa lader *Mdjiën* spinde hen over asfalten og hører kun med et halvt øre efter bilradioens lokalnyheder.

Hun er på vej til Havstal, hvor hun skal vikariere i fjorten dage for Lund-Sørensen. Menighedsrådet har bedt hende komme til et planlægningsmøde, hvor sommerens program skal endeligt konfirmeres.

Hun er ikke meget for at blande sig i nabosognets arrangementer, men de havde insisteret, især organisten

Karsken Bælg.

En energisk tusindkunstner, den mand, lokalhistoriker og forlægger på Søfartsmuseet, akvarelmaler, papirklipper, solobaryton, sanglærer, rosinbollebager og lejlighedsvis smagsdommer i kagekonkurrencer. Det sidste havde med årene sat sig lidt på sidebenene.

Den over to meter høje ungarl med det lyse sind havde i telefonen betonet, hvor afgørende hendes tilstedeværelse ved mandagens møde var.

"Ligefrem *afgørende*?" havde Alfa bekymret spurgt.

Hun var nervøs for at blive indblandet i sognets interne stridigheder, som hun ganske vist ikke kendte noget til, men som hun for en sikkerheds skyld, og af simpel livserfaring, gik ud fra, at de mosedede rundt i. Smålige gnaverier og øksehug bagfra havde hun haft mere end nok af i sin egen butik.

"Vi trænger til et frisk syn på tingene", havde kæmpen sagt, og tilføjet, som om han gættede grunden til hendes uro, "der er nu ikke noget særligt, jeg mener ikke noget pinligt, du skal bare være orienteret".

Efter St. Lise og afkørslen til Pærøskøbing må Alfa bremse hårdt op bag et par cyklister, der breder sig lovlig meget på vejen. En bus i modgående retning tvinger hende til at holde tilbage og lægge sig ind bag cyklisterne.

"Vrejt houdeluntjen arggh den wierloen bramtjenten gronecken, vlies!"

De forskrækkede hollændere slynger en strøm af vellagrede nederlandske eder efter hende under overhalingen.

Måske skulle hun trods alt sætte farten lidt ned?

Det er utroligt som den slags biler spæner af sted af sig selv. Olrik har flere gange advaret hende. "Når dit hår kommer i klemme i den sammenklappede kaleche, har du lidt for meget fart på!".

"MG betyder ikke Mor Gasser"... havde han tilføjet. Nå, de frede turister kunne bare have lagt sig ind til siden, de

vylde hele diget!

På det lange lige stræk hen mod Krejet passer Alfa så meget på farten, at hun kan høre, hvad de siger i radioen.

” ... tyder på, at vi står over for et bestialsk dobbeltmord, udtaler politimesteren i Karlborg. Vi minder om, at ægteparrets motorbåd blev fundet drivende ud for Bøgholm i sidste uge, og her til formiddag har politiet i Karlborg så med hjælp fra en af Søværnets korvetter lokaliseret ligene af bådens ejere. Strømmen havde ført dem ud til Møby Bugt. Begge bærer trods det lange ophold i vandet tydelige spor af vold, især i hovedet og på armene. Gerningsmanden, eller mændene, har haft rigelig tid til at forlade området, og politiet regner med at stå over for et langvarigt opklaringsarbejde. Man beder alle, som måtte være i besiddelse af oplysninger, der kan føre til anholdelsen af den eller de skyldige, henvende sig til nærmeste politi”.

For ikke at gå glip af resten svinger præsten ind på p-pladsen oppe på bakken. Skidt med den lille forsinkelse, de kan bare begynde uden hende.

Hun elsker den plet. Men i dag lader hun mågerne sejle gennem den tynde luft uden at beundre deres flyvefærdigheder. Det svagt blinkende perlemorslys over bugten ser hun uden at opfatte det.

”Der foreligger på nuværende tidspunkt kun få spor i den tragiske sag, siger politimesteren til Fyns Radio. Man ved, at parret havde sat deres motorbåd til salg og var sejlet ud på en prøvetur med en interesseret køber. Men hvem denne er, og hvorfor sejlturen udviklede sig så dramatisk, er det endnu for tidligt at sige noget om”.

Radioavisen! Altid så omstændelig, i virkeligheden ved de ingenting, det rene fyld!

”Politimesteren tilføjer, at ægteparret fra Havstal er forældre til en kendt tv medarbejder, hvis navn man indtil

videre ønsker at beskytte”.

Ja men, hvorfor så overhovedet nævne det, fnyser Alfa for sig selv. Som alle andre på øen kender hun de dræbtes identitet – og dermed også deres berømte søn. Men derfor behøvede radioen da ikke ligefrem at svælge i hensynsfuldhed!

Alfa lukker for kværnekassen, kører ned på vejen igen og sender i svinget lige en tavs hilsen til sin kære Wasa fra Suderoye.

”Dagens fødselar er en markant skikkelse i den p(h) ærøske koloni”, skrev Ugeavisen opfindsomt, da hun fyldte 90.

Skønt hendes syn er næsten forsvundet og hørelsen svigter, som for resten også benene, holder Wasa stilen. Hun skriver ikke festsange mere, ”min computer ligner et grødomslag”, siger hun. Men ryggen er stadig rank, det blå blik stålsat, og håret bobbet og tonet til hver en tid.

Hun lufter kun sin ærgrelse over, at hun ikke længere må køre i sin lille elektriske vogn, der kan presses helt op på tredive i timen. Nu må hun sidde det meste af dagen derhjemme.

Hvordan mon Wasa bærer sig ad med at vide alt, hvad der foregår i Havstal, spørger Alfa sig selv, idet hun hviner gennem svinget. Selvfølgelig, hun får en del besøg, og telefonen er ikke kold ret længe ad gangen, men alligevel.

Wasa har da sikkert for længst opklaret det dobbeltmord. Men hun er jo bare en gammel kone ... ja, ikke alene gammel, men færing!

Lidt længere fremme, ud for Trykker Tage og Marens gule hus, bemærker Alfa i forbifarten, at bøgehækken er kommet sig nogenlunde efter den sene aften i efteråret, hvor en bilist brasede ind i den.

Toyotaen havde fræset sig gennem tre meter tæt hæk, mens de var samlet til fødselsdagsmiddag (skrubber og

lagkage). Tage sad lige og klemte en tåre af rørelse over gaven fra familien, en endnu højere og endnu flottere flagstang.

Da Falck kom og trak vognen fri, talte ingen om politi. Det var en nabo, der var "kommet til det", og der var egentlig ikke sket alverden. Hver morgen, når Tage er ude med Skipper, undersøger han hækken for at se, om den kommer sig.

Det var kun til Maren, han bemærkede, at ham Viggo med Toyotaen jo bare var "en ski' fremmed". En skidt fyr på pærøsk. Han var flyttet til Havstal fra Langeland for kun fyrre år siden.

Klokken er tyve minutter over tre, da præsten endelig kan parkere sin hvide drøm ud for Karsken Bælgs lille, gule murstenshus, hvor menighedsrådet holder møde.

Mødet var sikkert i fuld gang, selv om de måske ikke var begyndt på Karskens rosinboller endnu. Alfa må hellere se at dukke op.

Da hun træder ind i stuen, er luften tyk af pinlig tavshed. Alle sidder og fumler med deres hænder eller en serviet. Ingen ser op på hende.

"Hej ... ja, undskyld, jeg er lidt bagud i dag, det er ikke til at indhente, hvis man først er begyndt med en forsinkelse ... nå, jeg håber, I bare er gået i gang, ikke? ..." Hun giver den nærmeste hånden og tager turen rundt om bordet.

Kirkekonens mand er den eneste, der rejser sig halvt i stolen. Alfa kommer til at tænke på en person hos Fitzgerald, hvis håndtryk er som "en handske, hvor hånden har trukket sig ud".

"Ja, vi er jo bange for, at det er en fra Havstal, der har gjort det", lyder så organistens overraskende spinkle stemme.

Puha! tænker Alfa, det begynder godt det her.

II

Hvor den store forfatter er lammet af tvivl. Han står i fare for at drukne i den skabende kunstners eksistentielle problematik.

Jansen tænder sin lille, krumme pipe igen. Tændstikken når ikke rigtig at få ild i tobakken. Han glemmer også at suge indad.

Snadden, kalder han den. En "kæftbrænder" havde han læst, det hed på fransk. Han samler på snurrige udtryk som andre på gamle postkort.

"Snurrig snadde", mumler han og tager sin lille sorte notesbog frem. Moleskinen gør ham næsten til Hemingway, i hvert fald til Anders Bodelsen.

Mens han noterer, kommer han til at tænke på Pærøs langsomste postbud, Morten Post, af skoleinspektøren døbt "Post Mortem". I det lange løb forkortet til "PM", uden at nogen mere husker, hvad det oprindeligt kom af.

"PM" havde en dag spurgt Jansen, hvorfor han skrev alting ned i små, sorte notesbøger. Han havde set dem ligge hos boghandleren, de kostede en formue.

"Bliver dine historier så bedre?" havde han spurgt forfatteren.

"Nå, det ved jeg nu ikke", havde Jansen svaret med det undselige smil, han anlagde for ikke at blive opfattet som en blærerøv, "det er nok mere vanen ...".

Han havde så dårligt kunnet vente, til "PM" var gået med at indføre et notat i moleskinen (*"PM", historier bedre hvis mol. folkelige forestillinger om forf.s arb. metode*)

Skymasserne i syd kaster flakkende skygger hen over havoverfladen. Heroppe fra ligner lystsejlerne legetøjsbåde i et badekar. De hvide sejl skærer trekantet ud i det milde forårslys.

De slatne bølgeskulp ligner flydende glas, når de slikker ind over den smalle strandkant og ruller rundt med stenene. Indtil klodesuget trækker dem udad igen.

Vinden er løjet af siden i går aftes. En svag brise i østsydøst bærer mågeskrigene hen langs græshylderne på Boderup Klint. Der hersker en dyb fred her.

De gumlende kødbjerger (*racen Dexter*) aner ikke, at slagtekrogen hænger og venter lige om hjørnet.

Jansen ved ikke selv, hvor han får sine indfald fra, billederne (alt det snurrige), det kommer bare, opstår i det tomme rum, der, lige foran ham.

Han er cyklet herud for at klare hjernen. Meditere er for prætentivst, en anelse for religiøst samtidig. Nej, klare hjernen, det er godt nok til ham.

Han har det godt, når han sådan bare lader tankerne flyve. Heldigvis kommer nogle af dem tilbage.

Hjemme i sit lavloftede hus, i en af Havstals idylliske gader ned mod havnen, enten arbejder eller sover han. Det med at tænke, tænke frit og spontant, behøver han luft til, himmelhvælv, grænseløshed.

Det er noget, hans rejser i fjerne lande har lært ham. Vil man for alvor møde mennesket, skal det være i det fremmede, helst i en storladent natur, i al fald uden for ens egne, hyggelige stuer.

Ikke nødvendigvis på den anden side af jorden, bare ude. Måske især, hvis det menneske, man søger, i grunden er en selv.

Når man vil gå i dybden ... med fare for at blive dernede.

Om en lille time har han en aftale med bryggeridirektøren i St. Lise.

"Kan du ikke give mig en lille forfatterrundvisning?" havde han spurgt Børlum i telefonen. "Jeg har noget på bedding, forstår du ... har brug for lidt konkret viden, det tekniske og sådan ...".

Måske var det en måde at komme videre på?

Der ligger to friske moleskinner i inderlommen på hans parka. Han sidder halvvejs nede ad skrænten på en stor sten. Stedet er ideelt, han kommer her af og til, vælger altid den samme sten.

Tænke, bare tænke, eller netop ikke tænke, tænker forfatteren. Tømme hjernen, lufte ud, lade det suse under kraniet.

Det var nu eller aldrig.

Problemet er, at det i den senere tid mest har været aldrig. Jeg tænker for meget over tingene. Før i tiden kom det af sig selv. Som Proust skal jeg i grunden bare oversætte mig selv! Bare, men ja faktisk ... oversætte mig selv.

Der er allerede godt gang i kværneren, mens han sidder der på stenen med blikket vagabonderende mellem himmel og hav.

Jeg må se at få ham læst, den Proust! I det lange løb går det ikke med at notere tilfældige citater af ham, som jeg falder over i avisartikler eller hører i Program 1's filosofiudsendelse lørdag morgen ...

Når Jansen i sine timer på universitetet eller under et interview fyrer en af den franske klassikers perler af, er han altid bange for, at man skal bede ham uddybe. Eller bare spørge, hvor det egentlig står i Proust's mastodont af en roman.

"Den franske klovn", en gammel krukke, der kommer til Pærø hver sommer, har for nylig sendt ham sit sidste *opuscule*, som han kalder det i sin dedikation. "Min tid med